

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

REVUE PRE TEÓRIU A TVORBU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

6/90

ROČ. XXIV

Globálne a regionálne problémy životného prostredia a účasť vedy na ich riešení

Intenzívny rast hospodárskej aktivity človeka, často spojený s neracionálnym využívaním tradičných zdrojov surovín a energie, so zaťažením biosféry nežiadúcimi látkami, s extenzívnym, ale aj intenzívnym riešením potravinového problému, vyvolal na našej planéte prenikavé zmeny presahujúce samoregulačné schopnosti biosféry. Ich globálny dopad si ľudstvo začalo uvedomovať najmä vykročením do kozmického priestoru.

Kozmický a biosférický výskum nazhromaždil údaje, ktoré poukazujú aj na globálny dopad na životné prostredie. Sú to najmä narušovanie ozónosféry únikom freónov do stratosféry, skleníkový efekt vyvolaný zvyšovaním atmosférického oxidu uhličitého, chemické zmeny v zložení atmosféry, zhoršovanie kyslíkovej bilancie vyvolané znečisťovaním oceánov, vyrubovaním tropických dažďových pralesov a nárastom dopravnej, ale aj výrobnjej techniky, uplatňovanie ekologicky nesprávnych technológií a pestovateľských postupov pri využívaní pôdy na zabezpečenie dostatku potravín. Regionálne problémy životného prostredia je preto potrebné posudzovať aj z týchto hľadísk. Veď napríklad naše lesy sú vyrubované, resp. poškodzované priemyselnými imisiami rýchlejšie, než ako sú obnovované. Pritom len na spomalenie globálneho otepľovania na našej planéte je už teraz potrebné rozšírenie lesného krytu o stovky miliónov hektárov. Disharmónia medzi veľkosťou produkovaného znečistenia a asimilačnou kapacitou vodného prostredia, do ktorého sú deponované, predstavujú zasa globálne nebezpečenstvo pre vodné ekosystémy, ktorých samočistiaca kapacita je už dnes vo väčšine štátov vyčerpaná, resp. nachádza sa na hranici únosnosti. Pod tlakom ľudskej spoločnosti na prírodné prostredie vyhynuli na našej planéte mnohé rastlinné a živočíšne druhy, alebo im hrozí vyhynutie. Ochrana genofondu ako nenahraditeľného prírodného zdroja z hľadiska súčasnej i budúcej ekologickej situácie sa tak stáva ako jedna z podmienok zabezpečenia života a ľudskej spoločnosti absolútnou prioritou.

Keďže sú to všetko problémy multidisciplinárneho charakteru, musia sa na ich riešení podieľať vedy o živej i neživej prírode, technické a spoločenské vedné disciplíny za účasti širokej medzinárodnej spolupráce. Veda má podľa získaných poznatkov prispieť k predvídaní nebezpečenstiev ohrozujúcich existenciu ľudstva, vrátane hľadania možnosti ich minimalizácie až eliminácie pozitívnymi zásahmi človeka. Naznačené ciele sleduje Medzinárodný geosfericko-biosférický program ISCU. K riešeniu globálnych ale aj regionálnych problémov životného prostredia prispievajú aj ďalšie medzinárodné projekty. Stručná informácia o týchto projektoch, ich cieľoch a účasti pracovísk SAV na ich riešení je uvedená v úvodnom článku tohto čísla revue Životné prostredie.

Keďže vývoj ekologických problémov má vo svete i u nás svoju urýchlenú dynamiku, je potrebné, zamerať vedy na riešenie globálnych a regionálnych problémov životného prostredia. Tento cieľ sledujú okrem úvodného príspevku aj ďalšie články.

Ľudovít Weismann

Obsah

L. Weismann: Globálne a regionálne problémy životného prostredia a účasť SAV na ich riešení	286
I. Daubner: Vedecké aspekty ochrany prírody	293
A. Sommer: Poľnohospodárstvo a životné prostredie.	296
V. Samek: Odumírání lesů... a jak dál?	299
M. Kozová, E. Kalivodová, D. Štefunková: Ideový ekologický návrh na nové funkčné členenie územia Petržalky (V. bratislavského obvodu).	310

Aktuality

T. Ďurica: Využitie druhotných surovín a ochrana životného prostredia	315
M. Mach, A. Grünwald, L. Macek: Ochrana životného prostredia pred pôsobením kyselých depozíc	320

Tribúna

M. Čerňáková: Biotechnológia a ekonomická produktivita komerčných lesov	324
M. Čerňáková: Ochrana a tvorba životného prostredia v poľnohospodárstve	327

Kontakty

M. Arendáš: Ekologicky výhodné technológie	330
---	-----

Knihy

K. Nacházel: Slovenské toky	333
--	-----